

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(вибіркова навчальна дисципліна ННІ ЕУПТ)

**Основи взаємодії
громадянського суспільства з органами влади**

Розробник: Тетяна ЩЕТІНІНА,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат
історичних наук, доцент

Полтава
2022 р.

Назва навчальної дисципліни	Основи взаємодії громадянського суспільства з органами влади
Назва структурного підрозділу	кафедра публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	викладач: Тетяна Щетініна , к. і. н., доцент контакти: ауд. 494 (навчальний корпус № 4, поверх 4) сторінка викладача на сайті кафедри: https://www.pdau.edu.ua/people/shchetinina-tetyana-oleksiyivna e-mail: tetiana.shchetinina@pdaa.edu.ua
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	всі спеціальності ННІ ЕУПТ
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	відсутні

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти теоретичних знань та практичних вмінь щодо організації взаємодії громадянського суспільства (громадських організацій, об'єднань, суспільних рухів) з органами публічної влади.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- формування у здобувачів вищої освіти понятійного апарату дисципліни;
- засвоєння основних теоретичних засад налагодження взаємодії громадянського суспільства з публічною владою;
- опанування практик реалізації взаємодії та нормативно-правової бази, яка її взаємодію;
- подолання проблем у налагодженні взаємодії громадянського суспільства з органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Компетентності:

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 3. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, діяти у сфері суспільних відносин на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм

Програма навчальної дисципліни

- Тема 1. Теоретичні засади взаємодії громадянського суспільства з органами влади: поняття, зміст, основні напрями.
- Тема 2. Правові засади взаємодії громадянського суспільства з органами влади.
- Тема 3. Організації громадянського суспільства.
- Тема 4. Звернення громадян до органів влади: правове регулювання, порядок подання та розгляду.
- Тема 5. Громадські слухання як форма взаємодії з органами влади.
- Тема 6. Створення та діяльність консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади та місцевого самоврядування (громадські ради).
- Тема 7. Електронні петиції: порядок подання, процедури голосування та розгляду.
- Тема 8. Поняття громадського контролю за діяльністю органів влади: суб'єкти, об'єкти, основні форм та методи.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 120.
Кількість кредитів – 4.
Форма семестрового контролю – залік.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Робоча навчальна програма, презентація.

Політика оцінювання

Академічна доброчесність. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Оцінювання результатів навчання:

Програмні результати навчання	Форми контролю
ПРН 1. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, діяти у сфері суспільних відносин на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.	Ведення конспекту лекцій Виконання завдань на практичних заняттях Виконання завдань самостійної роботи (презентація) Контрольна робота

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Пороговий рівень оцінок, бали	
		Мінімальний	Максимальний
ПРН 10	100	60	100
Разом	100	60	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	ведення конспекту лекцій	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	контрольна робота	
Тема 1. Теоретичні засади взаємодії громадянського суспільства з органами влади: поняття, зміст, основні напрями.	2	5	20	4	4
Тема 2. Правові засади взаємодії громадянського суспільства з органами влади.	2	5			4
Тема 3. Організації громадянського суспільства.	2	5			4
Тема 4. Звернення громадян до органів влади: правове регулювання, порядок подання та розгляду.	2	5			6
Тема 5. Громадські слухання як форма взаємодії з органами влади.	2	5			6
Тема 6. Створення та діяльність консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади та місцевого самоврядування (громадські ради).	2	5			6
Тема 7. Електронні петиції: порядок подання, процедури голосування та розгляду.	2	5			6
Тема 8. Поняття громадського контролю за діяльністю органів влади: суб'єкти, об'єкти, основні форм та методи.	2	5			4
Разом по темам	16	60	x	x	76
Виконання завдань самостійної роботи	x	x	20	x	20
Контрольна робота	x	x	x	4	4
Разом	16	60	20	4	100

Шкала та критерії оцінювання за рівнем досягнення результатів навчання

Рівень критерію	Межі оцінювання	Опис критерію	Форми контролю	Оцінка в балах
Високий	від 90 % до 100 %	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє для виконання творчих завдань демонструвати результати навчання; навчальна діяльність позначена вмінням в усній та письмовій формі самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти закономірності, робити вмотивовані висновки та відстоювати особисту позицію. <u>Програмні результати навчання (ПРН 1)</u> на даному рівні досягнуті у повному обсязі.	ведення конспекту лекцій	2
			виконання завдань на практичних заняттях	5
			виконання завдань самостійної роботи	20
			контрольна робота	4
Середній	від 75 % до 89 % балів	Знання здобувача вищої освіти при досягненні даного рівня дозволяють демонструвати істотні ознаки понять, явищ, розуміти та коментувати в усній та/або письмовій формі зв'язки між ними; здобувач вміє пояснити основні закономірності; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо); вміє робити висновки та виправляти допущені помилки, що дозволяє демонструвати в стандартних ситуаціях результати навчання. Проте, здобувачеві вищої освіти бракує власних суджень та системності висновків. <u>Програмні результати навчання (ПРН 1)</u> на даному рівні здобувачем вищої освіти в цілому досягнуті.	ведення конспекту лекцій	1
			виконання завдань на практичних заняттях	3-4
			виконання завдань самостійної роботи	16-19
			контрольна робота	3
Достатній	від 60 % до 74 %	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, за зразком виконує завдання як в усній так і в письмовій формі; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності, що дозволяє демонструвати лише частково аналіз процесів та явищ, вміння робити узагальнення, висновки позбавлені самостійності, відчувається розрив між набутими знаннями та їх практичним застосуванням. <u>Програмні результати навчання (ПРН 1)</u> на даному рівні здобувачем вищої освіти в основному досягнуті.	ведення конспекту лекцій	0,5
			виконання завдань на практичних заняттях	1-2
			виконання завдань самостійної роботи	11-15
			контрольна робота	1-2
Низький	до 60 % балів	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення <u>програмних результатів навчання (ПРН 1)</u> .	ведення конспекту лекцій	0
			виконання завдань на практичних заняттях	0-2
			виконання завдань самостійної роботи	0-10
			контрольна робота	0

Рекомендовані джерела інформації

Основні

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Основний Закон від 28.06.1996 р. (редакція від 01.01.2020 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 15.01.2022).
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 15.01.2022).
3. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні. Конгрес місцевих та регіональних влад Європи, 12 травня 2003 р. К.: SPDP, Council of Europe, 2015. 37 с. URL : <https://rm.coe.int/168071b58f> (дата звернення: 15.01.2022).
4. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-IV (редакція від 03.07.2020 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 15.01.2022).
5. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI (редакція від 25.02.2021 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 15.01.2022).
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700- VII (редакція від 05.08.2021 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#top> (дата звернення: 15.01.2022).
7. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР (редакція від 01.01.2020 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.01.2022).
8. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (редакція від 29.08.2021 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 15.01.2022).
9. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР (редакція від 16.07.2021 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.01.2022).
10. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини. Київ: Основа, 2017. 44 с.

Навчально-наукова література

1. Алексєєв В.М. Суспільство та держава: управлінські взаємовідносини : монографія. Чернівці: Технодрук, 2012. 344 с.
2. Алексєєв В.М. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні: монографія. Чернівці: Технодрук, 2012. 392 с.
3. Бабін Б.В., Ковбан А.В. Права людини та громадянське суспільство : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : Фенікс, 2014. 320 с.
4. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навчальний посібник / за наук. ред. д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна, д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненко ; авт. кол. : Ю. П. Сурмін, А. М. Михненко, Т. П. Крушельницька та ін. К. : НАДУ, 2011. 388 с.

5. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів : Літопис, 2000. 317 с.
6. Громадянське суспільство в Україні: становлення та розвиток : навч. посіб. / кол. авт.: А. М. Михненко, С. О. Кравченко, І. В. Пантелейчук та ін. К. : УкрСІЧ, 2015. 347 с.
7. Громадянське суспільство: історія та сучасність; за ред. Т. В. Розової. Одеса : Юрид. література, 2010. 342 с.
8. Державне управління : підручник. У 2 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України; редкол.: Ю. В. Ковбаснюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмі (заст. голови) [та ін.]. К., Дніпропетровськ, 2012. Т. 1. 564 с.
9. Державне управління : підручник. У 2 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України; редкол.: Ю. В. Ковбаснюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмі (заст. голови) [та ін.]. К., Дніпропетровськ, 2012. Т. 2. 324 с.
10. Державне управління та державна служба : словник-довідник; за ред. О. Ю. Оболенського. К. : КНЕУ, 2005. 208 с.
11. Кодекс рекомендуемой практики гражданского участия в процессе принятия решений Совета Европы. Принят Конференцией МНПО на заседании 01.10.2009. URL: http://www.coe.int/t/ngo/Source/Code_Russian_final.pdf (дата звернення: 15.01.2022).
12. Комунікативна компетентність державних службовців як елемент модернізації системи державної служби. Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації. Івано-Франківськ, 2012. С. 154.
13. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування : навч. посіб. / уклад.: Гошовська В.А. та ін. Київ : К.І.С., 2016. 130 с.
14. Крутій О. М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості : монографія. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2008. 302 с.
15. Крутій О. М. Комплексний механізм діалогової взаємодії органів влади і громадськості. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/1/02.pdf> (дата звернення: 15.01.2022).
16. Кули Чарльз. Общественная организация. Изучение углубленного разума. *Тексты по истории социологии XIX–XX веков* : хрестоматія / сост. В.И. Добренев, Л.П. Беленкова. Москва : Наука, 1994. С. 350–357.
17. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Карий О. І., Панас Я. В.; Асоціація міст України. К.: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.
18. Науково-методичне забезпечення зв'язків з громадськістю в органах державної виконавчої влади : методичні рекомендації / авт. С.А. Чукут; Т.В. Джига, А.В. Баровська та ін. Київ : НАДУ, 2008. 72 с.
19. Рада та громада або як залучати громадян до місцевого самоврядування. Посібник для працівників органів місцевого самоврядування / Н. Ільків, О. Карий, О. Кушнарченко і ін. К.: Академпрес, 2003. 132 с.
20. Радченко О.В. Держава і демократія : перший мультисемантичний політичний словник : навч. посіб. Харків : Вид-во Асоціації докторів держ. упр., 2011. 312 с.
21. Ромат Є. Трансформація моделі державного управління рекламною діяльністю у перехідних умовах : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2003. 380 с.
22. Скажи своє слово! Посібник з Переглянута Європейська хартія про участь молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні. Страсбург: Вид-во Ради Європи; Біла Церква: Час Змін Інформ, 2016. 142 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/332/UEY.pdf> (дата звернення: 15.01.2022).
23. Соціальне партнерство і державна політика : від теорії до практики деполітизації державного управління : монографія / В.М. Мартиненко, О.М. Крутій, С.Л. Кирий та ін. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2009. 252 с.
24. Суспільство та влада: механізми взаємодії : навч.-метод. матеріали для слухачів

дисципліни “Механізми взаємодії суспільства і влади” / А.М. Михненко, С.О. Кравченко, І. В. Пантелейчук та ін. Київ : НАДУ, 2013. 80 с.

25. Холдар Дж. Г., Захарченко О. Посібник з участі громадськості. К.: Проект «Голос громадськості», Міжнародний центр перспективних досліджень, 2002.

Допоміжні

1. Архипова Є.О., Дмитренко Н.О. Ефективна комунікація між органами державної влади та громадськістю як умова розвитку демократичного суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 1. С. 92–96.

2. Бажинова О.А. Взаємодія органів публічної влади з громадськістю як чинник демократизації державного управління. *Державне будівництво*. 2011. № 2.

3. Боднарчук О.В. Взаємозв'язок влади та мас-медіа. *Гілея: наук. вісн.* 2014. Вип. 85. С. 330–334.

4. Горбань Ю.О. Новітні комунікативні можливості у взаємодії ЗМІ, органів державної влади та громадських організацій. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*. 2013. № 4. С. 38–46.

5. Дніпров О.С. Діалог органів державної виконавчої влади та громадянського суспільства. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. № 825. С.26 - 30.

6. Козаков В.М., Рашковська О.В., Ребкало В.А., Романенко Є.О., Чаплай І.В. Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії: монографія. Серія «Публічне адміністрування». Вип. 1. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 288 с. Бібліогр.: С.267–287.

7. Кулешук О. Комунікативні особливості взаємодії/протидії медіа і суспільства. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2011. № 34. С. 130–136.

8. Кульчій О.О. Правове регулювання державної політики у сфері мас-медіа України. *Форум права*. 2015. № 3. С. 131–134.

9. Кучабський А.Г., Бажинова О.А. Механізми комунікації влади та громадськості в умовах глобалізації. *Публічне управління: теорія та практика*. 2012. № 4 (12). С. 196–201.

10. Малєєва Н. Комунікативні інтернет-практики в сучасному суспільстві. *Навчання і виховання обдарованої дитини*. 2015. Вип. 1. С. 128–135.

11. Манжола П.Г. Форми участі громадськості у діяльності органів влади та прийнятті політичних рішень. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 4. С. 13–14.

12. Ороховська Л.А. Особливості взаємодії мас-медіа і держави в інформаційному суспільстві. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія*. 2016. № 2. С. 25–29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2016_2_8 (дата звернення: 15.01.2022).

13. Парубчак І.О. Роль засобів масової інформації у взаємодії органів публічної влади із суспільством на засадах відкритості та прозорості. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління*. 2017. Вип. 2. С. 239–249. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2017_2_33 (дата звернення: 15.01.2022).

14. Показатели результативности взаимодействия с обществом. GRI 2000–2008. Версия 3.0. URL: <https://www.globalreporting.org> (дата звернення: 15.01.2022).

15. Попович Н. Діалог як форма дискурсивної взаємодії у структурі політико-адміністративної комунікації. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. Вип. 3 (55). С. 26–29.

16. Радкевич А.Л. Социальные Интернет-практики как объект социологического анализа. URL: <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2009/3/Radkevich> (дата звернення: 15.01.2022).

17. Радченко О.В. Держава і демократія : перший мультисемантичний політичний словник : навч. посіб. Харків : Вид-во Асоціації докторів держ. упр., 2011. 312 с.

18. Романенко Є. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості:

сутність та особливості налагодження. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 2. С. 190–201.

19. Романенко Є.О. Моделі комунікативної політики держави та інструментальне забезпечення взаємодії органів державної влади та громадськості. *Демократичне врядування*. 2014. Вип. 14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_14_11 (дата звернення: 15.01.2022).

20. Ромат Є.В. Соціальна реклама. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / НАДУ при Президентіві України. Т. 4 : Галузеве управління. Київ : НАДУ, 2011. С. 589.

21. Садовська А. Комунікативна сфера в соціогуманітарному просторі: архетипний підхід. *Публічне управління: теорія та практика*. 2014. Вип. 2 (спец. вип.). С. 156–161.

22. Твердохлебов Є.О. Теоретичні засади дослідження комунікативної взаємодії в публічному управлінні. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 2. С. 82–91.

23. Тортіка О.О., Біличенко О.Л. Інформаційно-комунікаційний простір як відображення сучасного соціокультурного середовища. *Вісник ХДАК*. 2010. Вип. 30. С. 80–88.

24. Тохтарова І. М. Волонтерський рух в Україні: шлях до розвитку громадянського суспільства як сфери соціальних відносин. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. *Херсонський національний технічний університет*, 2014. № 2.

25. Федорів Т.В. Проблеми комунікації виконавчої влади із суспільством. *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 164–172.

26. Хлебнікова А.А. Комунікативний менеджмент як найважливіший компонент державного управління в умовах глобалізації: теоретико-методологічний контекст. *Державне будівництво*. 2013. № 1.

27. Цвих В.Ф., Неліпа Д.В. Соціальний діалог: основні підходи до визначення. *Вісник Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка*. 2006. № 81–83.

28. Циліорик С.В. Соціально-комунікативний діалог в соціальних мережах як елемент формування демократичних засад в українському суспільстві. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2015. Вип. 19–20. С. 103–111.

29. Чала Ю.В. Соціальна реклама як інструмент усвідомленого впливу на соціум. *Економіка. Управління. Інновації*. 2013. № 2.

30. Чуприна Л. Соціальні мережі як інструмент реалізації громадських ініціатив. URL: <http://goo.gl/TLPJwH> (дата звернення: 15.01.2022).

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Верховна Рада України : офіційний веб-портал. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 15.01.2022).

2. Національне агентство України з питань державної служби (НАДС): офіційний сайт. URL: <https://nads.gov.ua/> (дата звернення: 15.01.2022).

3. Полтавська міська рада : офіційний сайт. URL: <http://www.rada-poltava.gov.ua> (дата звернення: 15.01.2022).

4. Полтавська обласна державна адміністрація : офіційний сайт. URL: <http://www.adm-pl.gov.ua> (дата звернення: 15.01.2022).

5. Юристконсульт : Народний правовий портал (Коментовані кодекси, науково-практичні коментарі чинного законодавства). URL: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks.html> (дата звернення: 15.01.2022).

6. Електронна юридична бібліотека. URL: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka> (дата звернення: 15.01.2022).

7. Студентський юридичний портал України. URL: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/41 (дата звернення: 15.01.2022).

8. EuroNest Parliamentary Assembly : офіційний сайт. URL: <http://www.europarl.europa.eu/euronest/en/home.html> (дата звернення: 15.01.2022).

9. Лабораторія законодавчих ініціатив: громадська організація : офіційний сайт. URL: <http://parlament.org.ua/> (дата звернення: 15.01.2022).

10. Інститут Законодавства Верховної Ради України : офіційний сайт. URL:

<http://instzak.rada.gov.ua/> (дата звернення: 15.01.2022).

11. Віртуальний Ресурсний Центр. URL: <http://www.ngo.org.ua/> (дата звернення: 15.01.2022).

12. Громадська організація «Громадянський Корпус». URL: <http://gkorpus.org/> (дата звернення: 15.01.2022).

13. Інтерактивна інформаційно-аналітична система «Громадянське суспільство і влада». URL: <http://civic.kmu.gov.ua/civic/control/uk/index> (дата звернення: 15.01.2022).

14. Портал «Громадський простір». URL: <http://www.civicsa.org/main/index.html> (дата звернення: 15.01.2022).

15. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua> (дата звернення: 15.01.2022).

16. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://www.undp.org> (дата звернення: 15.01.2022).

17. Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України. URL: <http://www.radakmu.org.ua/> (дата звернення: 15.01.2022).

18. Сайт «Право Знати». URL: <http://stop-x-files-ua.org/> (дата звернення: 15.01.2022).

19. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control> (дата звернення: 15.01.2022).

20. FreedomHouse. URL: <http://www.freedomhouse.org> (дата звернення: 18.10.2021).

21. Open government partnership. URL: <http://www.opengovpartnership.org> (дата звернення: 15.01.2022).